

A DÖMÖLKI SZENT EREKLYÉK NYOMÁBAN

*A dömölki Szent Kereszt, Krisztus keresztjéből
és a dömölki Szent Márton erkelye, Márton köpenyéből*

Celldömölkiként, csak tavaly november óta vagyok Berecz Skolasztika közbenjárásával a celldömölki hívek között, ezért nem volt tudomásom a kiscelli Szent Keresztről és nem ismertem a helyi szokásokat sem az ereklyével kapcsolatban. Saját magamból kiindulva, sokan lehetnek még így a városban és környékünkön, akiknek szintén nincs tudomása róla, hogy Celldömölkön van Szent kereszt ereklye. A templom tárházában lévő Szent Kereszt ereklyéről, akkor szereztem tudomást, amikor felkértek a Celldömölkön rendezendő egyházmegyei találkozóra szánt celli ismertető előkészítésével.

Nagyon megörültem neki, hogy van egy ilyen ereklyénk és rögtön tudtam azt is, hogy utána kell járnom, éreztem, hogy újat fog adni. Elköteleztem magam, hogy alaposan utánanézek felelősséggel, aztán hűséggel és odaadással járok utána.

Nem találtam anyagot róla, ezért érdeklődtem a plébánián, de az ereklyével kapcsolatban, sajnos többet nem tudtak, mint az 1996-ban kiadott, "A celldömölki búcsújáróhely kialakulása" írta: Nagy József a Kálváriáról szóló bejegyzése tartalmazza:

"A templom keleti falához közel áll a Kálvária épülete. 1755 körül építtette Liptay János ezredes, miután nyugalomba vonulásakor Kiscellben telepedett le. A bencés rend iránti hálóját fejezte ki ezen a barokk stílusú, műemlék jellegű, nemes célt szolgáló épület felépítésével..."

Liptay ezredes később Kismartonba költözött. Végrendeletében Krisztus Keresztjének egy kis ereklyetartóba foglalt darabkáját ajándékozta a templomnak, mely ma is a tárház legféltettebb kincsei közé tartozik."

Ezt az írást megerősíti a PRT a pannonhalmi rendtörténet XII. A) azaz Pacher Donát: A dömölki bencés apátság történetéből idézte. Ennek a könyvnek a digitális változata az interneten mindenki számára elérhető a Kresznereics Ferenc kemenesaljai digitaliskönyvtárban. <http://www.cellbibl.hu/index.php/kemenesaljai-digitalis-konyvtar>

[290] *"Liptay János, a baranyai ezrednek ezredese, mikor nyugalomba vonul, Kis-Czellbe húzódik; nyugalma napjaiban megemlékezik arról, hogy sokszor tapasztalta a bencés rendnek jóindulatát, mikor ezredével a külföldön hányódott, különösen pedig akkor, midőn megsebesült. Most fizet jóindulattal és tettel; 1751-ben kerülhetett Kis-Czellbe s a templom közelében urasági földön lakóházat épített magának. 1755 körül építtette a templom keleti végéhez közel a most is látható kálváriát az alatta levő Krisztus sírjával; el is látta mindkettőt minden szükségessel. Mikor később Kis-Marttonba költözött, üresen maradt házának bérét engedte át holta napjáig mindkettőnek hasznára. 1757-ben ötmázsás harangot öntetett s húzatott föl az új templom déli tornyába, ugyanide új órát is szerzett; ajándékozott még a templomnak ezüst kelyhet és tányérkát, viola-szinű miseruhát. Kis-Marttonban sem feledkezett meg Kis-Czellről: 1760 jún. 5-én küld onnan új orgonát, végrendeletében Krisztus keresztjének kis részecskéjét küldi tartóban, a kálváriára 180, misékre pedig 100 frtot hágy; a hagyatékot 1764 márcz. 14-én kapja meg Kis-Czell. "*

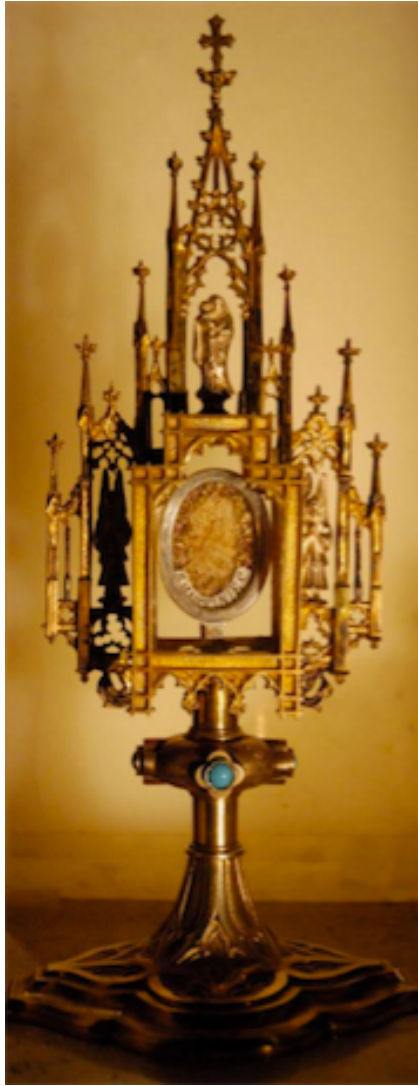
A Liptay ezredes ajándékeként számontartott Szent Keresz, Kiscellben őrzött ereklyéje a templom tárházában található. Egy (szendrői) monstrancia alakú neogótikus ereklyetartóban őrizzük, egy kis "utazó templomban", a kiscelli Kegyetemplom pedig, mint egy nagy ereklyetartó emelkedik a Szent Kereszt ereklyéje fölé. *A középkorban a szentábrázolások fölé emelt gótikus íves épület egyszerre mind a mennyei Jeruzsálemet, Isten eljövendő országát jelezte.* A Szent kereszt ereklyetartó alakja a mandula alakját ragadja meg, amelynek alapstruktúráját a kereszt adja. A mandula forma ősi elem az egyházi ábrázolásokban, ami két kör metszésénél jön létre és Krisztus kettős, isteni és emberi természetére utal.

A kegytárgy közel két kilogramm aranyozott bronzból/rézből készült, A felépítménye a gótikus egyházi építészet stílusát és formakincsét idézi. A monstrancia hat karéjra osztott talpazata fölött szalag fut körbe. A Szárán három osztótagozat, nádusz látható, közülük a legalsó a legnagyobb, gótikus csúcsíves, oszlopokkal keretezett ablakokból áll. A középsőt rozetták és rombuszok váltakozó vésetei alkotják. A legfelső, a legkisebb párkányidomú náduszból indul a monstrancia hatszögletű alapzaton álló felépítménye. Magát a párkányzatos tetejű, gótikus gúlasisakos toronykompozícióval koronázott keresztházat két oldalról három fiáléből álló gótikus támív ékesíti. A keresztartó üvegén keresztül látható a lunulába, holdsarló alakú csíptetőbe foglalt Szent Kereszt. A homlokoldalakat, a toronytalpazatot és a sisakot ablakocskák díszítik. Tornya tetején jellegzetes gótikus ágkereszt látható.

Az ereklyetartó talpa alulról nyitható, de üres, nincs bent tanúsítvány, a plébánián sem található. Kérdés az, hogy tudunk e többet róla, és ezt az ereklyét vajon hitelesítették e? Az ereklyetartó korban és stílusban 19. századi, nagyon hasonlít a pannonhalmi Szent Márton ereklyetartójához. A Szent Kereszt neogótikus ereklyetartóban, csúcsíves épületként veszi körül "Krisztus keresztjének darabját", ahogy a pannonhalmi szent Márton ereklyében "Márton csont darabját."

Kiscelli Szent Kereszt ereklye

Pannonhalmi Szent Márton ereklye

Az ereklyék nagy felbontású professzionális fotózásakor feltűnt, hogy hátulján belekarcoltak egy számot 2/1963. Elképzelhető, hogy ez egy leltári szám, esetleg kiállításra, vagy valhová kölcsönadták és így azonosították be. A plébánián kiderült, hogy nincs semmilyen leltár az őrzött örökségről és nem is tudnak róla, hogy régebben esetleg lett volna. Ez hátráltatja a kutatást és egyben nagy hiányosság. Az elmúlt évek során nem lehet tudni mi tűnhetett el és hová került, melyről szóbeszéddek is vannak, továbbá gyakran látogatják a tárházat zarándokcsoportok, érdeklődők, gyakorlatilag bármi elvihető úgy, hogy az senkinek nem hiányzik. Javasolom, hogy minél előbb pótoljuk ezt a hiányosságot. Legjobb megoldás, ha felkérem egy múzeológust a leltár elkészítésével, anyagi fedezet hiányában, pedig ugyan szegényes tudással, de annál nagyobb lelkesedéssel, néhány önkéntes segítségével szívesen ajálkozom jómagam is a feladatra.

Boros Zoltán pannonhalmi levéltárossal voltam kapcsolatban, aki nagyon kedves volt és utánanézett, felhívta a figyelmemet, Dénesi Tamás: Collocatanea Sancti Martini című könyvében találhatóakra. Ebben egy teljesen más kiscelli ereklyetörténet olvasható.

Indokoltnak láttam részletesebben kigyűjteni az erre az időszakra jellemző Dömölkkal, a kiscelli csodatévő Máriával és a Szent Kereszttel kapcsolatos információkat, valamint Buti Czelesztin († 1781 ápr. 29.) apát életének¹⁰ dömölki szakaszát, annak érdekében, hogy jól átlássuk ezt a korszakot, illetve több információt adjon a helytörténet számára.

Az anyagot átnézve elmondható, hogy Montecassino és Pannonhalma között jogi és spirituális kapcsolat volt. Az ajándékok küldése szintén része volt a kapcsolattartásnak.

A Cassino hegyén 1740-ben néhány napot eltöltő Koptik Odó dömölki apát két Szent Benedek képet kapott Sebastiano Gadelta főapáttól, az Itáliából érkező levelek mellett pedig a bencés lelkeséggel, rendtörténettel, Montecassinóval kapcsolatos számos könyv, Benedek érme, ereklye, illetve a subiacói rózsák gyógyhatású pora érkezett Magyarországra.

A leveleket főként zarándokok (szerzetesek, remeték, világi emberek) szállították, útjukon előszeretettel kértek befogadást egyházi intézményektől, Korszakunkban esetenként több hónapot is igénybe vehetett egy ilyen utazás, háborús helyzet, betegség, lopás, vagy a level szállítójának halála pedig megakadályozhatta a levél célba érését. Maguk a feldolgozott dokumentumok tanúsítják, hogy számtalan küldemény elveszett, illetve azt is, hogy más itáliai apátságokkal (Subiaco, Cava) tartották a kapcsolatot a Magyar bencések.

A legtermékenyebb magyarországi levélíró Buti Czelesztin volt, egyik levelében említette, hogy kikkel tartott kapcsolatot, de közülük csak 5 szerzetessel maradt fent, ennek kézzel fogható dokumentuma. Pedig Czelesztin atya gondosan ereklyeként őrizte és saját bevallása szerint időnként újraolvasta a montecassinói levelezését. Ragaszkodásában egy Magyar Bencés Szent Benedek és első monostora iránti hűségét fedezhetjük fel.

A montecassinói Angelo Longo perjel leveleire 1743-ban válaszoltak Pannonhalmáról. A küldeményt, amely levelekből, illetve újabb, főleg Celesztin atya által összeállított ajándékokból állt, ezúttal is Antal remete szállította, ám az osztrák örökösödési háború miatti kiélezett helyzetben - magyar lévén - nem juthatott be a Nápolyi Királyság területére. A levelek elkallódtak, az ajándékokat pedig a római magyar gyóntató, Faludy Ferenc szétosztotta patrónusainak. A jezsuita páter azonban kárpótlásul a szent kereszt egy darabkáját juttatta el a hitelességet igazoló irat kíséretében Buti Celesztinnek, aki 1745-ben a győri püspöktől kért és kapott engedélyt, hogy az ereklyét bárhol kitehesse a nép tiszteletére. Később a dömölki templomnak adományozta. (43)

Cassino hegyére tehát nem érkezett válasz, így onnan sem küldtek Pannonhalmára üzenetet, ezért a közvetlen kapcsolatban néhány éves szünet következett. Valószínűleg Antal remete újabb pannonhalmi felbukkanása tisztázta a helyzetet, ekkor mesélhetett a bencéseknek itáliai viszontagságairól. Mindez 1748 őszén történt, amikor újabb zarándoklatra készült. Ezt kihasználva szeptember 5-én Híblár Zsigmond perjel és Somogyi Dániel teológiai tanár

is tollat ragadott. A prior előadta a korábbi küldeményelakadásának történetét, de röviden, hiszen a zarándok személyesen úgyis beszámolhat majd viszontagságairól. A perjelnek most újra megköszönte a még 1742-ben küldött ajándékokat. A konstitúciók megérkeztek, bár azok Sajghó főapát kezébe kerültek és Ő nem adta oda szerzeteseinek. Ezért ebből újabb példányt kért. A monostort ábrázoló rézmetszeteket Buti Celesztin vitte magával, amikor a főapát nem sokkal korábban Dömölkre helyezte. Így ezekből is szeretett volna újakat kérni. A montecassinói liturgiáról szintén kért közelebbről nem részletezett információkat. Dániel atya rövid levelében a két monostor örök szövetségének kötélkééről [perpetui [oederis nexus) irt, és tiszteletének jeleként ajándékol a dömölki Mária-szoborhoz érintett három selyemképet küldött Montecassinóra. (44)

Gaal Antal római útjára indulva betért Dömölkre is, itt vette magához Buti Celesztinnek szintén a montecassinói perjelhez intézett levelét. Ebben Celesztin atya is előadta a korábbi küldemény elakadását, majd a szent kereszt-ereklje megszerzését, továbbá megköszönte a montecassinói iconographiákat és a többi ajándékot. Mivel az Itáliába induló zarándok felkészületlenül találta, csak a dömölki csodatévő Szűz Mária képecskéit tudta ajándékként elküldeni vele. A távoli apátság szerzetesei számára Dömölk ismeretlen volt, ezért röviden beszámolt arról, hogy Koptik Odó apát (45) Mariazellből hozta magával a Mária-szobrot, amelynek oltáránál már három éve csodák történnek. Így a hely híres zarándokhelyé fejlődött, télen-nyáron sok ezren látogatják. Ennek bizonyítékául leveléhez csatolta Zichy Ferenc györi püspök 1745. november 17-én kinyomatott decretumát, amelyben a lefolytatott vizsgálatok után kimondta, hogy a szobor csodatévő, és elrendelte a szobor kitételét nyilvános tiszteletre." (46) Tájékoztatta Montecassinó szerzeteseit arról is, hogy három nappal később, szeptember 15-én nagy ünnep lesz Dömölkön, hiszen a györi püspök ekkor viszi át a kegyszobrot a nemrég elkészült templomba. Celesztin atya ezekben a napokban mint gyóntató (poenitentiarius) az ünnepség előkészítésével és a templom diszítésével volt elfoglalva. Hogy a közelgő ünnep jelentőségét Montecassinón is átérezhessék, mellékelte az eseményre kiadott rövid német nyelvű nyomtatványt. (47)

Antal remete a szokottnál hosszabb út után, nyolc hónap múlva szerencsésen elért Montecassinóra. Mivel a levelet mindhárman a montecassinói perjelnek címezték, a küldemény Marino Migliarese kezébe került, hiszen - miután Angelo atyát XIV Benedek pápa négy évvel korábban teanói püspöknek nevezte ki - ekkor már Ő töltötte be a perjeli tisztséget. Az új perjel igen szívélyesen válaszolt mindhármuknak. Zsigmond atyának újra elküldte a Regula és a cassinói konstitúciók együttes, velencei kiadását, továbbá újabb térképeket és aszketikus műveket küldött Pannonhalmára. Mivel a liturgiával kapcsolatos kérdés nem volt számára egyértelmű, annak pontosítását kérte Híblár Zsigmondtól. Somogyi Dánielnek megköszönte a három kiscelli selyemképet, kölcsönös imádságot kért a két közösségtől, és olasz nyelvű könyveket küldött a későbbi főapátnak. A harmadik levél Dömölkre küldetett, Celesztin atyának, akinek szintén megköszönte a celli ajándékokat, viszonzásul Szent Benedekről szóló könyveket ajánlott fel neki. Levele szerint a kis- celli Máriát saját védelmezőjének fogja tekinteni. Kérte dömölki rendtársát, hogy imádkozzon

érte a kegyszobor előtt, és írjon részletesebben a translatióról. Levele végén kiemelte, hogy természetesen emlékszik a monostor apátjára, Koptik Odóra. (48) Marino Migliarese perjel levelei és ajándékai azonban nagyon lassan érkeztek meg Magyarországra, mivel Gaal Antal hazafelé utazva Stájerországban meghalt. (49) Buti Celesztin nem akarta kivárni a választ, 1749. augusztus 22-én írt a perjelnek és levelét egy meg nem nevezett szerzetestestvérre bízta, kért egy keveset a Szent Benedek-porból, illetve jelezte, hogy legjobban egy szent kereszt-darabkanak örülne. (50)

Celestin atya 1750. június 26-án újabb levelet küldött Montecassinóra. Ebben panaszkodott, hogy Szent Benedek monostorából hatodik éve nem kap választ annak ellenére, hogy ő már négy levelet írt. (51) Hosszasan kesergett a magyar bencéseket megosztó viszály miatt.

Az elmúlt évszázadok alatt a külső ellenségtől nem szenvedtek annyit, mint most, a békés időben a főapát miatt.

Kéri tehát a montecassinói testvéreket, hogy imáikkal siessenek segítségükre. Buti nem tartotta véletlennek, hogy éppen a viszály 1745-ös kirobbanásával egy időben állt melléjük Mária, aki csodás jeleket vitt végbe dömölki apátságukban, ezeket a győri szentszék is elismerte. Ezzel párhuzamosan a főapátság Dénesd nevű falujában szintén kegyelmekben részesíti a hozzá fordulókat. (52)

A montecassinói perjel karácsony után válaszolt a Nápolyi Királyság szent helyeit felkereső zarándok által kézbesített levélre. Migliarese sajnálatát fejezte ki, amiért levelei nem érkeztek meg Dömölkre, illetve a küldött ajándékok sem jutottak el a címzettekhez.

Utóbbiakat kedvezőbb és biztonságosabb időkben újra el fogja küldeni. A Buti által elbeszélte viszály megdöbentette és felkavarta a cassinói szerzetesközösséget, mindennap imádkoztak a veszekedés és a gyűlölet elmúlásáért, hiszen a perjel szerint a nagy távolság ellenére a két konventet kölcsönös szeretet köti egybe. Köszönetet mondott az elküldött Mária-képert, illetve tudatta, hogy a generális káptalan a kongregáció egy másik monostorába küldte perjelnek, ezért lehet, hogy nem ő fog válaszolni a legközelebbi, perjelnek címzett levelére. (53)

A következő másfél évből csupán Buti Celesztin két rövid levele maradt fenn: előbb hálát adott az értékes ajándékokért és a testvéri jóindulatért, (54) majd az általa még nem ismert új perjellel szerette volna felvenni a kapcsolatot, hiszen 1740-től, amikor méltatlan neve ismertté vált Montecassinón", kötelességének tekintette szerzetestestvéreivel tartani a kapcsolatot mindaddig, amíg az égiek meg nem adják a személyes, végső találkozást. (55) Az új perjel, Domenico Favilla válasza nem ismeretes, (56) ám a dömölki poenitentiarius 1753 decemberében írt levele, melyhez két rézmetszetet csatolt, ránk maradt. Az egyik metszet a celli kegyszobrot, a másik a dömölki templomot és monostort ábrázolja. (57) Fennmaradt Buti Celesztin egy datálatlan levele is, amely ebben az időszakban íródhatott. (58) A levél szerint a Mária-szobor translatiójáról szóló kiadványt két példányban küldte meg Cassinóra, egyet a levél ismeretlen címzettjének, egyet Marino Migliaresének. Emellett hat rézmetszetet tett küldeményébe: egyet a seniornak, egyet az alperjelnek, egyet pedig a regens chorinak szánt Buti, a többivel szabadon gazdálkodhattak.

Domenico Favilla perjel 1754 márciusában barátságos levélben köszönte meg a translatio alkalmából kiadott dömölki könyvecskéket, valamint a Mária-képeket.

Tudatta a dömölki szerzetessel, hogy Gadaleta főapát úr már régen, Ragosa főapát pedig néhány hónapja elhunyt...

A Benedek-por mellett újabb cassinói térképeket. egy konstitúciókkal kiadott Regulát, illetve a monostorról szóló illusztrált történeti művet küldött Magyarországra. (60) A levelet egy évvel később, 1755. március 21-én, Szent Benedek ünnepén, születésnapján kapta meg Buti Celesztin, aki a rézmetszeteket bekereteztette és a kerengőben függesztette ki. A konstitúciók a Regulával szintén megérkeztek Dömölkre,.."

Az 53 éves szerzetes Buti Celesztint monostori feladatai miatt sok ülőmunkát végzett, csípő-fájdalmak kezdtek gyötörni. Ezért még ugyanebben az évben Tihanyba került, hogy a bencés kézben lévő Füreden, a savanyúvíz melletti melegfürdőben kezeltesse magát - adta tudtul Domenico perjelnek.

Celestin atyát nemcsak ismerték Montecassinón hanem tisztelték is, levelein keresztül jó és alázatos testvért ismertek meg benne, 78 évesen halt meg. A kora újkori Magyar bencések között ő volt az egyik leghoszabb életű szerzetes, egyike azon öt rendtagnak, akik elmondhatták aranymiséjüket. Több Montecassinói levele azonban nem maradt az utókorra.

A PRT XII A) ból idevonatkozó rész, egyezően a fentiekkel:

“Értékre nézve bizonyára az első az az ajándék, melyel Buti Czelesztin rendtag kedveskedett a templomnak. Faludy Ferencz jezsuita 1745. Szept. 1-jén Rómából Krisztus keresztjének kis darabkáját küldötte neki hitelességbizonyító irat kíséretében; Buti a győri püspöktől 1745 nov. 21-ikén engedélyt kér és kap, hogy ezt a kincsét bárhol is kitehesse a nép tiszteletére; később a templomnak adta ajándékba.” [292]

Ezt megerősíti Borián Elréd OSB könyvéből:

“Montecassino és Szent Márton Főapátsága (Pannonhalma) között ősi imaszövetség volt, és időnként ajándékokat is küldtek egymásnak. 1743-ban Antal remete vitte az ajándékokat, de az osztrák örökösödési háború miatt nem juthatott tovább Rómánál. „A levelek elkallódtak, az ajándékokat pedig a római magyar gyóntató, Faludy Ferenc szétosztotta patrónusainak. A jezsuita páter azonban kárpótlásul a szent kereszt egy darabkáját juttatta el Buti Celesztinnek, aki 1745-ben a győri püspöktől kért és kapott engedélyt, hogy az ereklyét bárhol kitehesse a nép tiszteletére.” Buti Celesztin a Dömölki Apátságnak adta az értékes ereklyét, amely tisztázatlan körülmények között elveszett.”

A PRT-ben találtam még nagy meglepetésemre további Szent Kereszt ereklyéről is van említés, erről egyelőre további adataink nincsenek, a tárházban sem találtuk.

“Krisztus keresztjének kis szilánkját ezüst tartóban küldi Serain Ilona Olaszországból (1763 aug. 13.), ugyanilyent küld Liptay János ezredes (1764 márcz. 14.). “[294 oldal]

Így összeállít információk szerint a kiscelli kegyhely, legalább három Szent Kereszt ereklyével rendelkezett.

1. Faludy Ferencz jezsuita ajándéka Rómából 1745 szeptember 1.
2. Serain Ilona Olaszországból ajándéka 1763 augusztus 13.
3. Liptay János ezredes ajándéka Kismartonból 1764 március 14.

Ma két ereklye maradt fenn, illetve van még a tárházban két kisebb ezüst ovális ereklyetartó, amikből hiányzik az ereklye.

Ezek a kis ereklyetartók hasonlítanak egymásra, mindkettő elején MÁRIA monogramm, hátulján IHS. Ugyan semmi bizonyítékunk rá, de mi Szekér Katalin tárházvezető gondolatával, úgy tartjuk, hogy ezek egyike lehet Serain Ilona ajándéka Olaszországból. Sajnos ma már csak a tartó maradt fent. A tárházban, található még egy Szent Bonifácusz, (németország védőszentje) ruhaereklyéje is, egy XVIII. századi ereklyetartóban, hitelesített pecséttel rendelkezik, tanusítványunk (még) nincs hozzá, ezt még nem vizsgáltam.

Pannonhalmán Liptay ezredesről nem találtunk anyagot, de egy Szent Kereszt ereklye tanusítvány van a levéltárunkban 1745-ből, amihez az ereklyét elveszettnek nyilvánították. A hitelesítő okiratot a pannonhalmi Főapátságban Dénesi Tamás igazgató kereste meg, a Dömölki anyagban, ennek hátoldalán a jelzet: Fasc. I. nr. 7.

A celli szent kereszt ereklyének tanusítványához írt Zichy püspök féle leírást latinul. Ennek hátoldalán olvashatjuk, hogy Faludy küldte Buti Czelestinnek 1745 szeptember 1-jén Rómából. Faludy saját aláírása tanusítja. Buti folyamodott a győri püspökhöz, hogy kitehessék nyilvános tiszteletre, ez is olvasható az oklevél hátoldalán. Október 21-én, terjesztette fel. Zichy püspök a hosszú vizsgálatok után 1745 november 7. és 17-én ismerte el a celli Mária-szoborhoz fűződő csodás történetet. (61)

A kérdés az, valóban ez az az ereklye, amelyről a testimonium szól?

A tárház zárandokok általi látogatások kapcsán több alkalommal résztvettem Szekér Katalin tárlat vezetésein, hogy megtanuljam a kegyhelyünk történetét. Egyik látogatás alkalmával lettem figyelmes arra, hogy még egy Szent Kereszt ereklyét is bemutat, melyről hitelesítő dokumentumok híján nem tudni, hogy került ide és hiteles e.

Pannonhalmán Borián Elréd OSB most ír egy tanulmányt Faludy Ferencről az ItK-ba, ezért kértem tőle segítséget ereklye ügyben. Szerencsére a testimonium részletesen leírja, hogyan néz ki és lepecsételve az ereklye. Részletesen ír a kereszt alakú kristályról, melyben a Szent Kereszt egy kis darabja helyezkedik el, a vörös pecsétről. Nagyon érdekelt, ellátogatott hozzánk. A Liptay ajándékozásaként számontartott ereklye után az ismeretlen ereklyét megvizsgálva a fordítás alapján nagy örömeinkre be tudtuk azonosítani a dömölki Szent Kereszt ereklyét. A tanúsítvány teljes magyar nyelvű fordításában, kértem segítséget, hogy a latin nyelvű változat mellett ismertessük.

Borián Elréd OSB fordítása szerint Zichy Püspök saját kézzel leírta az ereklyét a tanúsítvány alján:

„Ut haec Particula ex Ligno S. Crucis a Rdssmo Dno Maphaeo Nicolao Farsetti Patricio Veneto ArchiEppo Ecclae Ravenae in Cruce parva Cristallina argento circumornata in funiculo sericeo rubro circumligata, sigilloque parvo pendentem quod est huic simile firmata publice Venerationi exponi possit facultate concedimus. Datum Dömölkini Die 22. 9br. A. 1745

Franciscus Episc. Jauriens..
aláírás: Joseph Aloysius (?)

jobb oldalon egy másik

„Megengedjük, hogy a Szent Keresztnek ezt a részét, amelyet Főtisztelendő Mapheus Nicolaus Farsetti velencei nemestől, a ravennai egyház érsekétől származik, egy arannyal körbedíszített kis kristály keresztben, vörös selyemkötéssel körbekötve, és egy kis függő pecséttel megerősítve, amely ehhez hasonló, nyilvános tiszteletnek alkalmanként kitegyék.

Ferenc győri püspök

József Alajos (?)

Dömölk, 1745. november 22-én.

A testimonium szerint azt Nicolaus Farsetti ravennai érsek adta ki 1740. okt. 15-én. Alul Zichy Ferenc győri püspök engedélye, hogy nyilvánosan kihelyezhetik és tisztelhetik az ereklyét: Dömölk, 1745. Nov. 22.

A testimonium hátoldalán: Buti Czelesztin pannonhalmi bencésnek ajándékba adom 1745. Szept. 1-jén, Faludy Ferenc.

Dömölki Szent Kereszt erklye

Így sikerült igazolni, hogy ez az ereklye nem vészett el, a tanusítvány alapján, beazonosítottuk, mindvégig a kiscelli Kegyetemplomban volt. Azt, hogy az azóta eltelt nem kevés idő alatt, az elmúlt időben, erre miért nem derült fény az rejtély maradt.

Az ereklyék természetfölötti erejébe vetett hitben, mellettük imádkozva a hívők a szentek közbenjárását kérték különféle ügyekben, és csodájuktól remélték sorsuk jobbra fordulását. Minden templom és kolostor megpróbált ereklyéhez jutni. Egy-egy ereklye megszerzése hihetetlen jelentőségre tett szert, zarándokok indultak útnak, hogy távoli helyeken imádkozhassanak a szentek sírjánál, ereklyéinél. Ilyenkor a vezeklők, a gyógyulásra vagy az örök üdvösségre vágyó hívők hosszabb időt is távol maradhattak az otthonuktól. A püspök 1745 november 19-én pénteken személyesen kereste fel és tette tiszteletét a dömölki kápolnában a Mária kegyszobornál, majd 21-én vasárnap ünnepélyes körmenetet tartott a Mária kegyszoborral az akkor éppen átépített kápolna körül, új oltárhoz vitték és egy új

aranykoronát tett, majd trónjára helyezte a szobrot. (68) Ezen az ünnepen a Szent Kereszt ereklyéről nem találtam említést az irodalomban, de nem lehet véletlen, hogy a dátumok ennyire egybesznek. Buti Czelesztin és a püspök igyekezhetek ezt az ereklyét is a neves alkalomra köztiszteltre, hogy ezzel is emeljék a Mária újkoronázása esemény fényét. Nagy volt a forgalom, rengeteg gyónó és megtérő, ötvenezernyi ember tolongott a kápolna körül.

Az ereklyék eredetileg a szent földi maradványát vagy annak bármely kis darabját jelentették. Ereklyeként tisztelték továbbá azokat a tárgyakat is, amelyek az élő szent testével egykor érintkeztek, esetünkben Krisztus keresztyével. Az ereklyék tisztelete által életre hívott igények növekedésével, később már az a tárgy is ereklyévé vált, amely érintkezésbe került az eredeti ereklyével. A legtöbb Szent Kereszt ereklye érintett, a Liptay János féle kiscelli Szent Kereszt ereklye talán valódi szálkát tartalmaz. Buti Czelesztin pannonhalmi és dömölki apát ajándéka, is Szent Kereszt szálkát tartalmaz. Sajnálatos tény, hogy a kristály mögötti részben a kereszt alakú szálka az évek viszontagságaiban letörött, és lecsúszott a kristály szárába, de benne van. Elképzelhető, hogy valaki leejtette, vagy éppen rejtették, nem tudjuk, lelki értelemben értékéből nem veszített.

Az ereklyét célszerű lehet ereklye szakértőnek is megmutatni, hogy mit javasol ezzel kapcsolatban. Személy szerint én nem nyúlnék hozzá, hagynám jelenlegi állapotába, esetleg le lehetne rázni a felső rész irányába a törött darabot.

Kérdésekre, Kovács Gergely oklevles posztulátor (úgy tudom ereklye szakértő is) szerint *a már befoglalt és pecséttel lezárt ereklyék szétszedését nem ajánlja. Sérült hitelesítés esetén a*

helyi ordinárius püspöki vagy érseki hivatalához kell fordulni, és amennyiben az ereklye még lezárt állapotban van, akkor ott megtörténhet az ereklye újra hitelesítése a korábbi pecsét vagy tanúsítvány alapján új tanúsítvány kiállításával és új pecsételéssel.

Szent Kereszt ereklyék újra hitelesítése nem lehetséges, ezért annak - lehetőség szerint - a jelenlegi állapotát kell érintetlenül megőrizni.

Miután beazonosítottuk a Faludy Ferenc féle Szent Kereszt ereklyét, közvetlenül mellette a szekrényben Szekér Katalin elővett egy másik ereklyét is, megvizsgálva a felirata szerint Szent Márton ereklyéje, erről nincs még konkrét adatunk, de több egyezőséget találtunk az immár hiteles Szent Kereszt ereklyével, többek között az ereklye mintázata és felületképzése vannak egyezőségek, feltételezhető egy korból egy műhelyből, sőt talán egy adományozótól (Faludy Ferenc), vagy egy kérelmezőtől (Buti Czelesztin) valók, a vörös pecsét is hasonló, továbbá a Szent Kereszt ereklye hitelesítést kiállító érsekség Elréd atya szerint védőszentjük Szent Márton. Így okkal feltételezhető hogy ez a Szent Márton ereklye is hiteles, azonban természetesen ezt még bizonyítani kell.

A Szent Márton ereklye tanúsítása folyamán, kulcskérdés lehet ezen (11) dokumentumok vizsgálata, ugyanis elképzelhető, hogy ez az ereklye is Faludy Ferenc féle római ajándékozásból származhat.

Dömölki Szent Márton ereklye

A Pannonhalmi lelértárban van két olyan Szent Márton ereklye tanúsítvány, amihez nincs ereklye. Az egyik tanúsítvány, mely korban és tanusítójában egyezhetne a dömölki Szent Márton ereklyéhez 1783-ból való, Szent Márton ruhájából, köpenyéből, Josef Firrao érsek apostoli nuncius Velencéből adta ki.

A másik későbbi, amihez nincs ereklye Gabriel Moriondo Epis Copus Casertanus Titulus püspök 1928-ban püspöki palotájából adott ki hitelesítő okiratot és küldött Szent Márton csont ereklyét Pannonhalmára.

Az ereklyén levő felirat: **S. Martini**
Epis. et C

Borián Elréd szerint az 1783 évből a tanúsítványt, hátoldalán ez olvasható:

„ Ex Ecclesia S. Martini prope Castellum Venetiis mihi oblata ab Adm Rdo Dmo Joanne Temanza Ejusdem Eccla Presb 1783.”

Utána van még egy nagyon elhalványodott írás.

A tanúsítványt adó főpap címei:

Joseph Firrao Dei et Apostolicae sedis gratia **Archiepiscopus Petrensis** sanctissimi D. N. papae praelatus domesticus, et solio pontificio assistens, ac in toto serenissimo dominorum venetorum domino **Nuncius Apostolicus**.

A nuncius kézzel beírta, hogy ovális tartóban van, és más egyéb ismertetőket. Sajnos nem lehet jól elolvasni sok betűjét, lepecsételt ereklye - óarany barokk ovális foglalat

Datum: Venetiis ex Palatio Apostolico Nostrae Residentiae die prima mensis Junii Anni 1783.

A tanusítvány leírásából a jelenlegi állás szerint valószínűsíthető az egyezés.

A dömölki Szent Márton ruhaereklyében, Szent Márton köpenyének történetét széles körben ismerik.

Amikor Márton még római katonatiszt és katechumen volt -- beszéli el legendája a sokszor ábrázolt jelenetet --, lovon közeledett Amiens kapujához. A lova egyszer csak visszahőkölt az úton, mert megmozdult a hó, és egy koldus tápázkodott föl, akinek a vállán csak szakadozott rongyok lógtak. Éhezve és vacogva nyújtotta a kezét a tiszt felé, és alamizsnát kért. Márton azonban katonatársaival épp az imént játszotta el minden pénzét, s így kiáltott: „Akár hiszed, akár nem, egy árva rézpénz nincs a zsebemben, de azért várj csak, valahogy segíték rajtad!” Azzal fogta széles enyét, lekanyarította a válláról, majd a kardjával szélteben kettéhasította, és a felét odaadta a koldusnak: „Fogjad, barátom -- mondta neki, és ráterítette a meleg anyagot --, és a lovamnak köszönd meg, mert a köpenynek ez a része őt takarta!”

Azon az éjszakán Mártonnak különös álma volt: Jézust látta, amint fényes sereg veszi körül. A vállán azonban a köpenynek azt a darabját viselte, amit a koldus kapott, és odafordulván az angyalokhoz, mondta: „A katechumen Márton öltöztetett föl engem ezzel a ruhával!”

Amikor ezt az álmot egy papnak elbeszélte, az csodálkozva ránézett, és azt mondta: „Az Úr megmondta: Amit egynek a legkisebb testvéreim közül tesztek, nekem tettétek. De úgy vélem, hogy az Úr is készített neked egy ruhát, amelybe föl akar öltöztetni.”

A későbbi évekből elbeszélnek egy hasonló esetet, amely akkor történt, amikor Márton már régen meg volt keresztelve, sőt már püspök is volt, de ekkor már nem elégedett meg a félmegoldással: erről a történetről már sokkal kevesebben halottak. A katedrális felé sietett szentmisére, amikor ismét egy alig betakart koldussal találkozott. A kíséretében lévő klerikust előreküldte, hogy hozzon gyorsan valami ruhát ennek a koldusnak. Alighogy az elment, Márton levetette saját meleg ruháit, és felöltöztette a koldust úgy, hogy rajta csak egy vékony ing maradt. Amikor az elküldött klerikus visszajött, a koldust nem látta sehol, figyelmeztette Mártont, hogy a misét mindjárt kezdenie kell. Márton magára öltötte a koldusnak szánt ruhát, ami egy zsákszövetből készült gyatra zubbony volt, és így vonult be megrökönyödött papsága szeme láttára a templomba.

Visszatérve a Szent Kereszt ereklye köré alakuló szokások kapcsán, mely a Szent Kereszt ünnepein, május 3-án a kereszt megtalálása akkor éppen aktuális volt, illetve szeptember 14-én a felmagasztalásán, elő szokták e venni a tárházból a Szent kereszt ereklyét, illetve köré kapcsolódik e hagyomány nálunk? - tettem fel a kérdést.

Kirner Antal Zoltán celldömölki plébános szerint május 3. a Kereszt megtalálását nem ünnepeljük, szeptember 14. felmagasztaláskor kerül oltárra, különösebb szokás vele kapcsolatban nem alakult ki. Ezért szerettem volna jobban utánanézni.

A Szentkereszt megtalálását eleinte szeptember 14-én ünnepelték, mert a legenda szerint Ilona császárnő a keresztet ezen a napon találta meg, de I. Gergely pápa május 3-ára helyezte át az ünnepet. A 350 körül megtalált kereszt darabjait a világ minden tájára szétküldték, így került hazánkba is. Hazánkban is több helyen van, ilyen ereklyét az ősi zarándokhelynek számító Péliföldszentkeresztben találunk. Itt az ereklye köré egy teljes kegyhely épült. Hajdanán a templomos lovagrend háza állt itt, ennek romjain épült fel a mai barokk templom és kolostor. A rendházban jelenleg szalézi szerzetesek élnek. A kegytemplom legértékesebb kincse a Szent Kereszt ereklye, hitelességét 1735-ben igazolta XIV. Benedek pápa.

Péliszentkeresztben a Don Bosco Szalézi Társasága Szalézi Tartományfőnök, Ábrahám Béla SDB és Lengyel Erzsébet sc szalézi sajtóreferenstől kapott információk szerint a Péliföldszentkereszt Szent kereszt ereklye *"Az 1732. évi Canonica Visitatio feljegyzései alapján a templom lelkésze Cianisi Özséb moceviai püspök pecsétjével lezárt kristályüvegben őrizte a szent kereszt picit részecskéjét, de hitelességét igazolni nem tudta. Az ereklye hitelességét 1735-ben igazolta XIV. Benedek pápa. A Jézus keresztjének szilánkját rejtő kristályüveget aranyozott ezüst tartóban őrzik.*

A kegyhelynek három búcsúja van, kettő a kereszt ünnepeihez kapcsolódik - fő búcsú, egy pedig a kápolna védőszentjéhez (Szent Vendel).

Szent Kereszt megtalálása - május 3.

Szent Kereszt felmagasztalása - szeptember 14.

Péliföldszentkeresztben a helyi hagyomány szerint a májusi a "nagy" vagyis a nagyobb, ünnepélyesebb, több hívőt, zarándokot vonzó ünnep, ezért az utóbbi években a szaléziak igyekeztek megújítani, valamilyen módon összekapcsolni a szomszédos birtokon zajló lovas- és egyéb, fesztivál jellegű kulturális programokkal.

Az őszi búcsú idején inkább csak a környékbeli sváb falvakból érkeznek zarándok csoportok. Péliföldszentkeresztben a környékbeli hívek körében a májusi búcsú beépült a helyi hagyományba, ezért ünneplik ezt szabadtéri szentmisével, amelyre vendég szónokot hívnak,

általában egy püspököt, és az erdei misézőhelyen többen elférnek, mint a templomban. Ilyenkor nagyobb volumenű kísérő programokat is szerveznek és el szoktak jönni a cigány családok is. Celldömölkön két Szent kereszt ereklye is van, de ezen a napon nem alakult ki semmilyen szokás az ünnepel kapcsolatban.

Régen szokás volt a Szent Kereszt ereklye csókoltatása - ezt tíz éve még búcsúkor gyakorolták, de ma már nem, mivel az ereklye a templomban, a szószék alatt elhelyezett díszes ereklyetartó szekrényben foglal helyet, és mindenkor megtekinthető, imádkozni, mécsest gyújtani lehet előtte.

Ereklye tartó szekrény Péliföldszentkereszt

Az ereklyetartó szekrény Rácz Gábor zománcművész munkája. A 2006-ban készült fa ereklyetartó szekrény zárható, kivilágítható, tűzzománcsal díszített, biztonsági üveggel van ellátva. Mivel a szaléziak nagy becsben tartják az ereklyét, Ábrahám Béla atyának, aki akkor kerül a kegyhelyre igazgatónak, az volt vele a szándéka, hogy az ereklyét bármikor bárki megtekinthesse anélkül, hogy félteni kellene az esetleges rosszindulatú, sőt, rablási szándékkal betévedő látogatók elől (ami nem ritka erre felé, pláne ezen az elhagyatott, bármilyen településtől távol eső helyen).

Mivel az ereklye mindenkor ki van helyezve a templomban exponált helyen, semmilyen külön szertartást nem végeznek vele. Amikor még elzártan őrizték és csak kérésre hozták elő, akkor búcsúkor az oltárra helyezték a szentmisék idején, vagy pedig külön kis ünnepélyes emelvényt készítettek neki és oda helyezték, a szertartások után pedig visszakerült a helyére. A szaléziakra jellemző, hogy "két lábbal járnak a földön", nem misztifikálják túl a dolgokat, inkább az emberközeli liturgiát és vallásgyakorlatot részesítik előnyben. Örülnek neki, hogy náluk van az ereklye, de nem csinálnak vele semmilyen "különös" dolgot, inkább azt szeretnék, ha közelebb kerülne az emberekhez - ezért is helyezték ki a templomban látható helyre."

A dömölki Szent Kereszt ereklye kutatása nagy örömet szerzett számomra, ezt a keresztény örömet szeretném megosztani másokkal is, ahogy a tanusítvány is tartalmazza Zichy Ferenc

püspök köztiszteltre való kihelyezésre való engedélyét, és Ábrahám Béla SDB szalézi hozzáállását tekintve példaként, aki amikor a péliföldszentkereszt kegyhelyre került igazgatónak, az volt vele a szándéka, hogy az ereklyét bármikor bárki megtekinthesse, adományozni kívánok a Celldömölki híveknek egy ereklyetartó szekrényt, melyben elhelyezve az ereklyével a templomban, valóban közkinccsé teszi az ereklye tiszteletét. Elhelyezésére a helyét egyeztetni kell, döntés kérdése, hogy a tisztelethez, imaszéket és vagy gyertya gyújtásra alkalmas lehetőséget biztosítsanak. A testimónium másolatát azaz tanusítványát is elhelyeznénk a szekrényben az utókornak. A szekrényt nemes anyagból mészkö és onyx féldrágakőből gondoltam. A teremtés könyvének második fejezete szerint az Édenkert egyik drágaköve volt. Áttetsző mintázata átvilágítható, az előlapja biztonsági üveg mely biztosítja láthatóságot és a kellő biztonságot. (A pannonhalmi Szent Márton ereklye tartója szintén onyx-ból készült.) Olyan spirituális minőség jelenik meg, amely segíthet abban, hogy elmélyítsük Istennel és egymással való közösségünket, és az ide látogatóknak szavak nélkül is átad valamit abból, amit élni és elérni szeretnénk. A tartó szekrény kialakítását, Rómában a Szent Péter tér közepén álló obelisz ihlette, annak kicsiny mása. Az *obeliszket* (25 m magas, 381 tonna súlyú) az egyiptomi Heliopolisból Kr. e. 37: Caligula császár hozatta Rómába, cirkusza díszítésére. V. *Sixtus* pápa 1586: Domenico Fontana építész emelőszerkezetével vitette át mai helyére. Csúcsára 5,75 m-es aranyozott bronzkeresztet tétetett, melybe XII. *Kelemen* pápa 1740: elhelyezte Krisztus keresztjének egy szilánkját. Esetünkben a kicsiny obelisz csúcsában helyezkedik el a dömölki Szent Kereszt ereklye, mely csúcs a hordozhatóságot is figyelembe véve levehető, így az ereklye és tartója hordozhatóságát is biztosítja. A tetejére helyezett kereszt immár azt a szeretetet hirdeti, mellyel az Isten Fia megváltotta az embereket.

Szixtus pápa akaratából a Szent Péter téri obelisz talapzata keleti részén a következő felirat olvasható: ECCE CRUX DOMINI / FUGITE / PARTES ADVERSAE / VICIT LEO / DE TRIBU IUDA, „Íme az Úr keresztje, meneküljete ellenséges seregek! Az oroslán győz, Júda törzséből.”. A nyugati rész pedig ezt hirdeti: „CHRISTUS VINCIT / CHRISTUS REGNAT / CHRISTUS IMPERAT / CHRISTUS AB OMNI MALO / PLEBEM SUAM / DEFENDAT” Krisztus győz, Krisztus országol, Krisztus uralkodik, Krisztus óvja az ő népét minden bajtól”.

A dömölki ereklyetartó szekrény felirata megegyezik a vatikáni obelisz feliratával. Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat keresztény trikolon, „röpima”, amely az 1925-ben bevezetett katolikus Krisztus Király ünnepén (az advent előtti vasárnapon) mindig elhangzik. Más alkalmakkor évszázadok óta használják, katolikus miséken győzelmi himnuszra emlékeztető énekelt formában is. Jelentése: "Krisztus győz, Krisztus uralkodik, Krisztus parancsol". Gyakran Jézus és Pilátus párbeszédével kapcsolatban említik, amikor a kérdésre Jézus azt mondja: Az én országom nem e világról való. A történelem bizonyítéka és a trikolon arra emlékezteti a keresztényeket, hogy Krisztus királysága a leghatalmasabb és eljön akkor is, ha az emberek hatalma, az elnyomás és a szenvedés legyőzhetetlennek látszik. Feliratként nagyon sok helyen felbukkan, ahogy a római Szent Péter-bazilika előtti téren álló obeliszken is. Az ereklye új helyezést a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepén szeptember 14. (szerda) vagy a kellő számú gyülekezetre számítva a főbúcsút követő hétfévi

nap lenne aktuális. Az ünnepi Szentmise bemutatására, oltárraemelésre és újhelyezésre meghívnám a péliszentkereszti szalézi Ábrahám Béla SDB tartományfőnököt, ahogy elfoglaltságai megengedik, szeptember 17. szombat (nyitott templomok napja is) vagy 18. vasárnap. A Szentmisén Ferenczy Gábort és a kiscelli énekkart felkérem a Christus Vincit, Christus Regnat, Christus Imperat eléneklésére.

Minden jel arra mutat, hogy megvan a dömölki Szent Márton ereklyének hitelessége is, ezért Szent Márton napján (az én születésnapom is) helyezhetnénk szintén a Szent Kereszt mintájára oltárra emelést követően, köztiszteletre ereklye tartó szekrényben ezt az ereklyét is. Az ereklye tartó szekrényen Márton és a koldus jelenetét ábrázolva. Természetesen, hagyományt teremtve ezután, minden évben az ereklye Szent Márton napján való oltárraemelését. Szent Márton 1700 évrodulóján, ebben a jubileumi évben, különösen szép tiszteletét tehetjük, ezen a megszentelt helyen. A szombahelyi egyházmegyénknek a múltban pedig Pannonhalmához tartozva a monostor, a bazilika és a Területi Apátság védőszentje Tours-i Szent Márton. Pannónia két Szent Márton tiszteletében kiemelkedő helységének egyházi előjáróit az ünnepre meghívva Várszegi Asztrik főapát urat, és Császár István helynök urat, kinevezett egyházmegyei kormányzót, valamint Borián Elred OSB, aki sokat segített az ereklyék kutatásában, elfoglaltságaiktól függően november 11-12-13 péntek-szombat-vasárnapi napok egyikén. Továbbá, az ünnepet megelőzően és vagy utána javasolt a Celldömölkhez tartozó filiákban a dömölki Szent Márton ereklye látogatása.

Kemenesmagasi: Jézus Szíve templom, Kemenesmihályfa: Szent István vértanú templom, Kemenessömjén: Kisboldogasszony templom, Vönöck: Szent István király templom, és Kemenesszentmárton: Szent Márton templom.

A celldömölki helytörténeti bizottság nemrég nagy érdeklődéssel hívta meg Boros Zoltán pannonhalmi levéltárost a dömölki apátság története 1802 és 1950 között előadására a városi könyvtárban, melyen volt szerencsém jelen lenni. (Éppen ezen az előadáson tájékoztatott Boros Úr a hallgatóság előtt a dömölki Szent Kereszt Faludy Ferenc éle ajándékozás tényéről szóló Dénesi Tamás Collocatanea Sancti Martini I. könyvében találhatóakra.) Ennek példáján, dr. Zsámboki Mónika művészettörténészt, aki a Szombathelyi Egyházmegye Szent Márton Akadémia programsorozat keretein belül tartott előadást nemrég Szombathelyen, Szent Márton ereklyéi Magyarországon címmel, az ünnepet megelőző napon 2016. november 10-én 17 órára nagy szeretettel meghívtam, hogy mutassa be az érdeklődők részére Celldömölkön a dömölki Apátság (régábbi nevén kolostor) nagytermében, immár kiegészítve az előadást a dömölki Szent Márton ereklye történetével. Örömmel vállalta el a meghívást, így ennek a programnak a megszervezése, attól függetlenül is megvalósul, hogy elfogadják e az ereklyék közkincként való bemutatására javaslatom. Az előadást követően része a programnak a tárházban való látogatás a dömölki Szent Kereszt és Szent Márton ereklyék megtekintésére. Annak érdekében, hogy méltóképpen tudjuk ünnepelni Celldömölkön is Szent Márton 1700 jubileumát, a Martinus Vallási és Kulturális Egyesület és a vas megyei levéltár rendezésében most megnyitott "Szent Márton Emlékezete" kiállítás szombathelyi szeptember 30-ig látogathatóságát követően, Dr. Melega

Miklós levéltárigazgató úr segítségével kölcsönkértem a kiállítást Celldömölkre is. Bízom benne, hogy itt is nagy érdeklődés fogadja. A kiállítás megnyitóját megpróbáljuk az előadás idejére vagy ahhoz legközelebb időzíteni.

A Szent Kereszt ereklye és a Szent Márton ereklye a kiscelli kegytemplomban lelki értelemben a kiscelli Szűzanya után, talán a két legértékesebb örökségünk, ráadásul a kegyhely kialakulásával egy időben a korai szakaszban kerültek hozzánk, helytörténetünk része. A kiscelli szűzanya a celldömölkieknek nagyon nagy adomány, ezt sosem szabad elfelejteni, ezek az ereklyék nem emelkednek fölé, hanem mint Mária tiszteltét erősítik. Láthattuk ezt a múltban is, az ereklyék pontosan ezért kerültek ide, ezért ajándékozták, hogy a kegyhely Mária tiszteletét tovább emeljék. De nem csak a múltban hanem a jelenben is fontos spirituális szerepe lehet az ereklyéknek. Az ereklyének az elmúlt századokban volt nagyobb kultusza, de a mai embert is meg tudja ragadni. Az ereklye által, valamiképpen Krisztus és a Szent, fizikailag közelebb van hozzánk, itt van jelen. *Krisztus és Márton jelen van az ereklyékben, de jelen van az emlékező és itt találkozó közösségben is.* Bízom benne, hogy így még több zarándokot fog vonzani, ezzel is emelve a kegyhelyünk hírét. Az, hogy a kegyhelyet, a kiscelli Szűz Anyát, Szent Kereszt és Szent Márton ereklyével is megajándékozták, ékes bizonyítéka annak, hogy egész Európában mekkora tiszteletben állt a kiscelli Szűzanya.

A szellemi adományt (ereklyék újrafelfedezése) követő tárgyi adomány (ereklyetartó szekrény), méltó befejezése a dömölki ereklyekutatás eredményének és kellő elégtétel az

ereklyék generációk óta fenálló, méltatlan feledésbe merülésének kárpótlására. Minden jel arra mutat, hogy Isteni sugallatra történt. Ezekkel az apró szeretetgesztusokkal mutathatjuk meg, hogy Isten közel van hozzánk, életünkkel viselkedésünkkel konkrét jelet kell adnunk erről. Hálás vagyok, hogy Isten segítségével és Berecz Skolasztika közbenjárásával ha csak kicsit is, de én is hozzájárulhatok a kiscelli kegyhely megújulásához és alázatos szolgálattal azon fáradozom, hogy megtörjük a mára már nem csak nálunk, hanem az egész társadalomban eluralkodott közömbösséget!

Amikor zarándokként felkeresünk egy kegyhelyet, akkor az Isten népe hitének egyik legékesebb kifejeződése, az evangelizáció őszinte formája, amelyet elő kell segíteni és értékelni kell fontosságát. A kegyhelyeken a népi ájtatosság mély lelkeségét élik meg a hívek. Megélik mély spiritualitásukat, amely évszázadok óta átjárja a hitet egyszerű, de nagyon jelentős módon. Aki belép a kiscelli kegyhelyre, azonnal otthon érzi magát, befogadásra, megértésre és támogatásra talál, ezért szükség van arra, hogy jól fogadjuk fizikai és lelki értelemben egyaránt. Ugyanezt érdemli az érdeklődő turista is, mert mindenkiben van egy Istenkereső szív, amelynek gyakran nincs is teljesen tudatában. Ha így fogadjuk mindenkit, hazatérve nosztalgiát érez majd a megtapasztaltak iránt, vágyik a visszatérésre és elsősorban folytatni akarja majd a hit útját mindennapi életében.

Ez nagyon szép.

Ó Kiscelli Szent Szűz! - ezzel a köszöntéssel fordulunk a Szűzanyához, az Isten Anyjának ajánlott celli kegytemplomban. Fogadjuk így a zarándokokat Mária az Isten anyjával, Krisztus Keresztjével és Márton köpenyével!

Kelt Celldömölkön, a Kiscelli Szűz Anyánál, az irgalmasság rendkívüli Szent évében, 2016. augusztus 6-án, Urunk színeváltozásának ünepe.

Pipics Csaba

Felhasznált Irodalom

Borian Elréd: *A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár Kézirattárának öt Faludi-másolata és Paintner Mihály exjezsuita Faludi-életrajz 1.1*

Dénesi Tamás: *Collocatanea Sancti Martini I.* [62-64. Oldal]

Pacher Donát: *A dömölki apátság története PRT XII. A) [290.oldal] [292.oldal]*

Dr. Zsámbéky Mónika: *Szent Márton ereklyéi Magyarországon előadása*

¹⁰ 1745 jún. 30-án küldik Pannonhalmáról Dömölkre (Szabó J. naplója), 1747 jan. 20-án is ott van (Koptik apát levele), 1748 jún. i-én megint Dömölkre kerül (Szabó J. naplója), 1748 jan. 18-án is ott van (Koptik levele), 1752 okt. 23-án innen ír Koptik apátnak Göuweigbe (Göttweigi levéltár: *Miscellanea*, 24.), 1754 szept. 20-án visszakerül Pannonhalmára (Szabó J. naplója), 1757 szept. 20-án megint Kis-Czellben (ugyanott és *Crises* 23.).

¹¹ Ezen adományokról és ajándékokról részletesen beszél a czelldömölki «*Protocollum ecclesiae Dömölkiensis*», az oklevéltár különböző számai, valamint a göttweigi «*Miscellanea*, 24-»-ben látható «*Legitimatio abbatis Dömölkiensis*».

43 A levelek és az ajándékok küldésének körülményeire, azok elkallódás ára és a szent kereszt ereklyére lásd az 1748 szeptemberében küldött leveleket Híblár Zsigmondtoi és Buti Celesztintől. A római gyóntató személyére és az ereklye további sorsára: PRT XII. A 292.

44 Híblár Zsigmond és Somogyi Dániel 1748. szeptember 5-én a montecassinói perjelnek címzett levelei: MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX.

45 Róla nem felejtette el megjegyezni, hogy néhány évvel korábban Montecassinón Szent Benedek ünnepén misét pontifikált.

46 *Decretum episcopale, quo [...] imago Beatae Virginis in campo Dömölkiensi pro miraculosa declarata est die 17. novembris 1745.* Az okirat fennmaradt Montecassinón a magyarországi levelek között: MAA, Aula II, Capsula XVIII, Fascicolo IX. A *Decretum* és magyar fordítása közölve: PRT XII. A 227-229. Közölve még: *Mariazell és Magyarország*, 509.

47 *Hoch-Peyerliche Übersetzung des Gnaden- und Wunder-reichen Bilds Mariae von Dömelk ...* Wien, Johann Thomas Trattner, 1748. Ez szintén fennmaradt a levelek között: MAA, Aula II, Capsula XVIII, Fascicolo IX. A translatióról: PRT XII. A 250-251; *SÓLYMOS* (2001).

48 Marino Migliarese perjel 1749. május 26-án kelt három levele Híblár Zsigmondnak, Somogyi Dánielnek és Buti Celesztinnek: MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX.

49 A halálesetről Migliarese Butinak 1750. december 27-én irt leveléből értesülünk, amely a montecassinói levéltárban jelenleg a lengyelországi levelek között található: MAA, Aula II, Capsula XLIII,

Fasdcolo V Buti Celesztin 1753. május 26-án kelt leveléből tudjuk, hogy a küldemény végül megérkezett Magyarországra. MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX.

50 MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX. Szokás szerint üdvözölte a Főapátot és a cassinói testvéreket, továbbá kerte, emlékezzenek meg róla Szent Benedek oltáránál. A Szent Benedek- por a korábban említett rózsaporral azonos.

51 A válasz valószínűleg már úton volt, de Gaal Antal halála miatt még nem érkezett meg.

52 Buti Celesztin 1750. június 26-án a montecassinói perjelnek. MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX. Buti levelében újra megemlítette, hogy a dömölki apát tíz évvel korábban Szent Benedek ünnepén Montecassinón misét pontifikált. - Sörös a levél egy részét lemásolta, a témához a Vatikáni Levéltárban talált dokumentummal együtt: Sörös Pongrác: A pannonhahni viszály a főapát (Sajghó Benedek) és a szerzetesek között, 1745-1747. Másoltam Montecassinón 1899 februárban és Rómában áprilisban. PFKK 547/ II.3. A kézirat csonka, erre már Sörös is felhivta a fegyelmet a rövid anyaggyűjtés címlapján: "Sajnos ebből több darab volt - Valakinél elkallódott.

53 A másolatban fennmaradt levelet minden bizonnyal Marino Migliarese írta 1750. december 27-én. MAA, Aula II, Capsula XVII, Fascicolo V

54 Buti Celesztin Marino Migliarese perjelnek Dömölkről 1752. június 8-án. MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX. Mint írta, a sok gyónó miatt csak rövid levélre futotta.

55 Buti Celesztin Marino Migliarese perjelnek Dömölkről 1753. május 26-án. MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX. A levél hátulján lévő rövid feljegyzés (és Buti következő levele) azt engedi sejtetni, hogy az itáliai szerzeteseknek a levél kézbesítőjét Montecassinóról Longo és Migliarese experjelekhez is el kellett irányítaniuk. Valószínűleg számukra is leveleket, illetve ajándékokat szállított.

56 Az erre adott Buti-válasz miatt egyértelmű, hogy a prior reagált a dömölki szerzetes levelére.

57 Buti Celesztin a montecassinói perjelnek Dömölkről 1753. december 11-én. A dömölki apátság 1750 körül készült ideálképe közölve: Mariazell és Magyarország, 255,

58. Mindkét metszet hátuljára (kisebb eltéréssel) ráírva: Pro memoria P. Coelestinus Buti ad Sacrum Montem Pannoniae professor, ad Thaumaturgam Virginem Dömölkiensem operarius manu propria 1753. 10. decembris. MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX.

60 Domenico Favilla Buti Celesztinnek Montecassinóról 1754. március 15-én. MAA, Aula II, Capsula XLIII, Fascicolo IX.

61 Pacher Donát: A dömölki apátság története PRT XII. A) 226-229. oldal

68 Pacher Donát: A dömölki apátság története PRT XII. A) 228-230. oldal